

Nr 46.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till den halvöppna barnavården för budgetåret 1949/50 m. m.; given Stockholms slott den 11 februari 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF

Gustav Möller.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen behandlas huvudsakligen ett av 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården framlagt förslag angående provisoriska åtgärder för den halvöppna barnavården. Statsbidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård föreslås utgå i ökad omfattning under budgetåren 1948/49 och 1949/50 men med oförändrade bidragsgrunder. Rabatt föreslås för kommuner, som inköpa militärbaracker till daghem och barnträdgårdar. I fråga om statsbidragen till förskoleseminarierna föreslås dels viss förbättring av statsbidragsgrunderna — främst införande av ett hyresbidrag — dels principbeslut om statsbidrag till planerade förskoleseminarier i Lund och Luleå dels ock dubbling av ett av de nuvarande förskoleseminarierna. Slutligen föreslås anvisande av medel till en kurs för praktikhandledare vid förskoleseminarierna.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 11 februari 1949.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under femte huvudtiteln, punkterna 31 och 32, föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1949/50 beräkna följande anslag.

Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård, reservationsanslag.....	kronor 1 920 000
Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården, reservationsanslag.....	» 346 000

Anledningen till att anslagen i statsverkspropositionen beräknades allenast preliminärt var, att jag då ännu icke kunnat taga ställning till vissa förslag avseende budgetåret 1949/50, vilka 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården framlagt i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 november 1948. Jag anhåller nu att få till fortsatt behandling upptaga hithörande spörsmål.

Gällande bestämmelser m. m.

Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård. Under innevarande budgetår utgå för ifrågavarande verksamhet statsbidrag i enlighet med de grunder, som förordats i 1945 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, s. 116—118), samt med beaktande av vad 1945 års riksdag anförde i skrivelse nr 5, s. 14—15. Socialstyrelsen må sålunda inom ramen för tillgängliga medel bevilja statsbidrag åt såväl äldre som nyinrättad institution för halvöppen barnavård. Bidrag kan vidare utgå till provisoriska anstalter på landsbygden för mottagande av barn i olika åldrar under tider, då skördearbete eller annat arbete kräver särskilt riklig tillgång på kvinnlig arbetskraft, s. k. jordbruksdaghem.

Statsbidraget utgår i allmänhet dels såsom bidrag till avlönande av föreståndarinna och annan anställd personal, som fyller vissa kompetenskrav (lönebidrag), dels ock såsom bidrag till kostnaderna för bispisning av de vid anstalten mottagna barnen (kostbidrag). Lönebidraget utgår med en tredjedel (i vissa fall med hälften) av de lönebelopp, som institutionens

huvudman fastställt, såvida icke dessa befinnas vara oskäligt låga. Statsbidraget får dock icke överstiga en tredjedel (resp. hälften) av vissa grundlönebelopp. Dessa grundlönebelopp utgöra 3 000, 3 450 och 3 900 kronor. Tidigare gällde beloppet 3 000 kronor för ortsgrupperna A, B och C, beloppet 3 450 kronor för ortsgrupperna D, E och F samt beloppet 3 900 kronor för övriga ortsgrupper. Genom beslut den 26 juni 1948 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att beloppet 3 000 kronor skall gälla för ortsgrupp 1 enligt nu tillämpad ortsgruppsindelning, beloppet 3 450 kronor för ortsgrupperna 2 och 3 samt beloppet 3 900 kronor för ortsgrupperna 4 och 5. Kostbidraget utgår med 15 öre för barn och dag i anstalt, där en måltid lagad mat utspisas, samt med 30 öre för barn och dag i anstalt, där minst två måltider lagad mat utspisas. För barn under ett år utgår kostbidrag med 30 öre för barn och dag, förutsatt att barnet är omhändertaget för heldagsvård, d. v. s. mer än 6 timmar.

Till jordbruksdaghemmen utgå i regel statsbidrag med högst 60 % av driftkostnaderna (jfr socialstyrelsens råd och anvisningar nr 29/1945).

Beslut om statsbidrag meddelas av socialstyrelsen, som är tillsynsmyndighet över verksamheten. Beviljat statsbidrag utbetalas i regel halvårsvis i efterskott.

Enligt riksdagens medgivande må under budgetåret 1948/49 statsbidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård beviljas till ett belopp av högst 1 550 000 kronor. Med hänsyn till att vid ingången av föregående budgetår förelegat en reservation å 50 468 kronor samt denna ansetts böra få utnyttjas nu har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor till ifrågavarande ändamål.

Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget å 210 000 kronor ha 130 000 kronor avsetts till bidrag till driftkostnaderna för de sex förskoleseminarierna i landet, 55 000 kronor till stipendier för elever vid ifrågavarande seminarier samt 25 000 kronor till en kompletteringskurs för ofullständigt utbildad personal vid institutioner för halvöppen barnavård.

För statsbidragsgivningen till förskoleseminariernas driftkostnader gälla för innevarande budgetår samma bestämmelser som för budgetåren 1946/47 och 1947/48. En redogörelse härutinnan har lämnats i 1947 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, s. 128, till vilken redogörelse jag torde få hänvisa. — För stipendiegivningen åt elever vid statsunderstödda förskoleseminarier ha bestämmelser meddelats i kungörelse den 21 december 1945 (nr 861, ändr. 263/1947). Dessa bestämmelser överensstämna nära med de föreskrifter, vilka före den 1 juli 1947 gällde för stipendier åt elever vid folkhögskolor. Stipendierna utgå sålunda efter tre behovsgrader. Stipendiebeloppen utgöra högst 90, 60 och 30 kronor för läsmånad.

Socialstyrelsens framställningar.

I skrivelse den 19 augusti 1948 har socialstyrelsen hemställt om anvisande av medel för nästa budgetår under ifrågavarande båda anslag. Därvid har socialstyrelsen beträffande anslaget till bidrag till driften av anstal-

ter för halvöppen barnavård framhållit bl. a., att det nuvarande statliga bidraget hitintills väl fyllt sin funktion som stimulerande faktor, men att tiden nu är inne för ett kraftigt statligt ekonomiskt stöd enligt ändrade bidragsgrunder. Styrelsen avvaktade dock härvidlag förslag från 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården. I avbidan härpå beräknade styrelsen medelsbehovet för budgetåret 1949/50 under detta anslag med utgångspunkt från nu gällande bidragsgrunder. Angående anslagsberäkningen har styrelsen anfört, att enär den från budgetåret 1946/47 förefintliga reservationen å ca 50 000 kronor icke kommer att kunna täcka de beräknade merkostnaderna för statsbidrag för budgetåret 1948/49 styrelsen beräknar att härför behöva utnyttja även från budgetåret 1947/48 reserverade 120 000 kronor. För budgetåret 1948/49 beräknar styrelsen, att ansökningar om statsbidrag komma att ingivas, omfattande anslagskrav med tillhoppa 1 770 500 kronor. I denna summa ingå ej bidrag till jordbruksdaghemmen, för vilka statsbidrag beräknas med ca 150 000 kronor. Under budgetåret 1949/50 väntar styrelsen ytterligare ökning i antalet institutioner. Styrelsen räknar med att under sistnämnda budgetår driftbidrag behöva beviljas till ett belopp av 2 000 000 kronor. Då statsbidrag utgår halvårsvis i efterskott, böra enligt styrelsens mening för budgetåret medel anvisas för täckande av *dels* de på första halvåret 1949 belöpande bidragen eller 920 000 kronor (750 000 + reservation från 1946/47 50 000 + reservation från 1947/48 120 000) *dels* ock de bidrag, som falla på andra halvåret 1949, eller 1 000 000 kronor. Det för budgetåret 1949/50 erforderliga beloppet skulle alltså enligt socialstyrelsens beräkning utgöra 1 920 000 kronor.

I skrivelse den 10 februari 1949 har socialstyrelsen hemställt att under budgetåret 1948/49 få utnyttja förenämnda från budgetåret 1947/48 reserverade belopp, som exakt anges till 123 531 kronor. Till stöd för framställningen har styrelsen åberopat, att den eljest nödgas frantaga en del institutioner ett tidigare utgående bidrag eller avvisa ansökningar från nytillkomna anstalter, vilka fylla de på institutionernas utformning och verksamhet uppställda kraven och vilkas ekonomi beräknats med utgångspunkt från de utgående statliga bidragen.

Även beträffande anslaget till bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården har socialstyrelsen i skrivelsen den 19 augusti 1948 förklarat sig avvakta förslag av kommittén. Styrelsen har i avbidan härpå beräknat medelsbehovet för nästa budgetår med utgångspunkt från nu gällande bidragsgrunder till ett oförändrat belopp av 210 000 kronor.

Av 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården framlagda förslag. Daghem, barnträdgårdar m. m.

I sin skrivelse den 12 november 1948 har 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården¹ framlagt vissa allmänna synpunkter såsom skäl för

¹ Kommittén utgöres av ledamoten av riksdagens första kammare, överläraren B. F. Elmgren, ordförande, biträdande skolöverläkaren, docenten S. Ahnsjö, f. d. riksdagsledamoten fru Hildur Alvé, fru Signe Höjer, t. f. barnstugeinspektrisen Helena Lindblom, fru Alva Myrdal och leg. läkaren P. Nordenfelt.

att vissa provisoriska förslag avseende budgetåret 1949/50 ansetts böra framläggas. Kommittén har härvid anfört i huvudsak följande.

Den generalplan för småbarnsinstitutionernas framtida utveckling och utformning i vårt land, som kommittén framlägger i sitt blivande betänkande, tar sikte på att mera definitivt inränga dessa institutioner bland övriga familjesociala reformer för barnens och familjernas bästa. Det nya system för anläggnings- och driftbidrag, som föreslås av kommittén, liksom även regleringen av barnträdgårdslärarinnornas löner, komma att draga avsevärda kostnader. I detta läge har kommittén ansett det angeläget att utan att göra arkall på sitt långsiktprogram för småbarnsinstitutionernas utveckling nu göra en avvägning mellan det i och för sig önskvärda och det i dagens läge praktiskt genomförbara. Eftersom det föreligger allvarlig risk för att kommitténs blivande förslag på grund av det statsfinansiella läget icke omedelbart kunna presenteras riksdagen och det även är uppenbart, att småbarnsinstitutionerna samt förskoleseminarierna äro i behov av vissa punktvis insatta förbättringar och stödåtgärder snarast möjligt, har kommittén ansett det nödvändigt att oavsett sitt blivande betänkande och dess olika förslag framlägga vissa provisoriska förslag avsedda för budgetåret 1949/50.

Kommittén anför, att den vid sina överväganden tagit särskild hänsyn till det nuvarande krisläget samt möjligheterna att genom vissa åtgärder för omhändertagande av barnen stimulera de gifta kvinnorna till ökat förvärvsarbete. Härom har kommittén vidare anfört bl. a.

I det långtidsprogram, som regeringen nyligen framlagt, anges att exportproduktionen de närmaste åren måste tillföras 20 000 man. Uppenbart är att i denna siffra även måste ingå kvinnlig arbetskraft. Att härvidlag enbart sätta sin lit till den yngre, ogifta kvinnoarbetskraften synes av skilda skäl inte realistiskt. De undersökningar, som de senaste åren utförts på skilda håll i vårt land för att utröna husmödrarnas intresse för förvärvsarbete, ha däremot visat, att sådant finns men hämmas på grund av bristen på hemhjälp, småbarnsinstitutioner etc. Kommittén vill som ett led i exportoffensiven för sin del rekommendera en av statsmakterna kraftigt understödd kampanj riktad till kvinnorna för ökat förvärvsarbete, speciellt i de strategiskt viktiga industrierna. Även om kommittén ur skilda synpunkter skulle anse det lyckligast, om en sådan kampanj i första hand kunde få gifta kvinnor utan barn och mödrar med äldre barn och utan större bekymmer för deras omhändertagande att söka sig ut på arbetsmarknaden, är det ett faktum, att många mödrar med småbarn nu avstå ifrån förvärvsarbete endast på grund av det tvångsmedel, som bristen på daghem utgör.

Kommittén behandlar härefter till en början statsbidraget till driften av anstalter för halvöppen barnavård. Kommittén anför härvid bl. a., att det av socialstyrelsen för budgetåret 1949/50 föreslagna beloppet är det minimum, som denna verksamhet behöver, om man inte skall riskera att de kommunala myndigheterna, som i många fall stimulerats att igångsätta institutioner under förhoppning om framtida större statsbidrag, skola tappa intresset och låta verksamheten tyna bort. F. n. täcka statsbidragen enligt kommitténs undersökningar 10 procent av de totala utgifterna för driften av anstalter för halvöppen barnavård, men samstämmiga rapporter från olika delar av landet vittna, anför kommittén, om att statsbidraget trots sin relativa litenhet haft en kraftigt stimulerande effekt och att förekomsten av så-

dant eller utsikten att erhålla sådant är det kanske väsentligaste incitamentet, när institutioner av detta slag planeras. Allmänt uppfattas nämligen enligt kommittén statsbidragen som ett löfte, en signal om att statsmakterna avse att verkligen satsa på denna verksamhet även i framtiden. Skulle anslaget till driften av småbarnsinstitutionerna nu t. ex. bibehållas vid innevarande budgetårs belopp 1 500 000 kronor eller eventuellt endast bli föremål för en mindre höjning, skulle följden otvivelaktigt bli att socialstyrelsen måste genomföra en behovsprövning beträffande statsbidragen. Styrelsen skulle bli tvungen att tillbakavisa uppenbart berättigade statsbidragsansökningar på grund av brist på medel, vilket ute i landet säkerligen skulle uppfattas med största oro. Enligt kommitténs mening bör anslaget till driften av anstalter för halvöppen barnavård för budgetåret 1949/50 därför vara av sådan storlek att alla institutioner, som fylla de av socialstyrelsen uppställda kraven, kunna erhålla det relativt låga statsbidrag, som nu utgår.

Kommittén föreslår ändring av nu gällande statsbidragsbestämmelser på en punkt. Med hänsyn till de löneförbättringar, vilka numera uppnåtts för barnträdgårdslärarinnorna, samt den penningvärdesförsämring, som ägt rum sedan statsbidragsreglerna för den halvöppna barnavården bestämdes, synes det nämligen kommittén skäligt, att en uppräknig av de i statsbidragskungörelsen angivna grundlönebeloppen äger rum på så sätt, att beloppet i ortsgrupp 1 blir 4 000 kronor, i ortsgrupperna 2 och 3 4 500 kronor samt i ortsgrupperna 4 och 5 5 000 kronor. Enligt kommittén skulle en dylik uppräknig medföra en höjning av statsbidraget med 328 000 kronor beräknat på de tjänster, till vilka statsbidrag söktes för budgetåret 1948/49.

Om statsbidraget till driften av anstalter inom den halvöppna barnavården skall kunna möjliggöra att alla småbarnsinstitutioner, som söka bidrag, erhålla sådant samt dessutom inrymma den föreslagna uppräknigen av de maximala grundlönebeloppen, kommer detta enligt kommitténs uppskattningar att nödvändiggöra en höjning av anslaget från 1 500 000 kronor till 2 200 000 kronor.

Kommittén föreslår, vidare, att nämnda anslag skall erhålla förslagsanslags karaktär.

Härefter har kommittén behandlat möjligheterna att snabbt avhjälpa bristen på småbarnsinstitutioner i landet. Därvid har kommittén upplyst, att de nu verksamma institutionerna stå till förfogande för endast ca 30 000 barn, ett platsantal som kommittén karakteriserar som uppenbart otillräckligt. I de flesta städer har man också, enligt vad kommittén uppger, långa väntelistor på småbarnsinstitutionerna. Då emellertid i nu rådande läge byggestriktionerna lägga hinder i vägen för någon snabbare utökning av dessa institutioners antal men det enligt kommitténs mening måste anses angeläget, att alla utvägar nu prövas för att nå fram till lämpliga åtgärder för vård och eftersyn av barnen, har kommittén pekat på vissa möjligheter, som finnas för kommunerna att med relativt enkla medel nå en lättnad på detta område, giva familjerna och mödrarna en efterlängtd hjälp samt där

igenom stimulera de hemarbetande mödrarna att i ökad utsträckning söka sig ut på arbetsmarknaden.

I detta sammanhang har kommittén först riktat uppmärksamheten på det system med s. k. *fosterdaghem*, som under de senaste åren med växlande framgång tillämpats på skilda håll i vårt land. Kommittén framhåller, att systemet har flera påtagliga fördelar. Det är nämligen billigt, sparar byggnadsmaterial, lokaler och personal och är för spädbarnen och de infektionskänsliga barnen avgjort att föredraga framför vanliga daghem. Emellertid påpekar kommittén även flera nackdelar, såsom t. ex. att systemet givit upphov till konflikter mellan barnets föräldrar och fosterföräldrar, att barnen slitats mellan två hemmiljöer samt att barnen i många fall nödgas byta fosterdaghem alltför ofta. Kommittén förklarar sig vilja trots de påtalade olägenheterna rekommendera de kommunala myndigheterna att var och en i sin stad söka organisera en fosterdaghemsverksamhet på det sätt, som på orten kan finnas lämpligast. För verksamheten synes enligt kommitténs mening icke erfordras någon form av statsbidrag. Kommittén understryker emellertid nödvändigheten av kommunal kontroll över fosterdaghemmen. Kommittén föreslår, att socialstyrelsen skall erhålla i uppdrag att närmare undersöka möjligheterna av en utveckling av systemet med fosterdaghem.

Såsom en annan lämplig åtgärd för att förbättra läget inom den halvöppna barnvården har kommittén föreslagit, att kommunerna borde undersöka möjligheterna att utnyttja *skolbespisningslokalerna* till eftermiddagshem.

En effektivare lösning av problemet om vården och eftersynen av de förvärvsarbetande mödrarnas barn anser kommittén emellertid sannolikt kunna uppnås genom inrättande av *provisoriska daghem*. Här om har kommittén till en början anfört i huvudsak i följande.

Kommittén kommer att i sitt betänkande förorda ett mera allmänt bygande av enklare och billigare daghem. Inte ens dessa relativt billiga småbarnsinstitutioner — ett monteringsfärdigt daghem med plats för 28 barn kostar med dagens priser cirka 60 000 kronor — torde dock kunna mera allmänt uppföras förrän under mera normala tider inte minst på grund av angelägenheten att nu spara trä. Inför nödvändigheten att nu söka bidra till att undanröja de hinder, som kunna finnas för husmödrarna att åtaga sig ökat förvärvsarbete, har emellertid kommittén kommit till den uppfattningen, att en lämplig och framförallt snabb lösning av daghemsproblemet skulle vara, om ett större antal av de kronan tillhöriga militärbarackerna efter vissa omändringar och reparationer kunde apteras till småbarnsinstitutioner. F. n. planerar kronan försäljning av ett antal baracker, av vilka huvudparten äro på 60 kvm och enligt vad kommittén inhämtat även relativt väl bibehållna. Nedmonterade och fraktfritt till bestämmelseorten betinga dessa baracker ett pris av 3 200 kronor; för kommuner och ideella föreningar 2 100 kronor. Det synes kommittén angeläget, att ett visst antal av dessa baracker reserveras för här angivet ändamål.

Utförda undersökningar ha enligt kommittén visat, att man av tre baracker kan åstadkomma ett ganska tillfredsställande provisoriskt daghem på 30 platser, vilket i realiteten innebär att 35 barn kunna emottagas. Om 150 baracker omändrades till 50 daghem, skulle detta medföra, att 1 750

barn kunde omhändertagas. Med frånräknande av den personal, som behövs för att driva dessa daghem, skulle detta innebära ett nettotillskott av kvinnlig arbetskraft på 1 300—1 500 mödrar. Kommittén anser det därför sannolikt, att dessa daghem, placerade i kommuner med exportindustrier som kunna sysselsätta kvinnlig arbetskraft, skulle innebära ett ganska effektivt medel att höja vederbörande industriers produktionsförmåga.

Kommittén har vidare i denna del anfört bl. a.

Vissa inom kommittén utförda undersökningar ha visat, att behöfliga omändringar och inredning av 3 dylika baracker till ett provisoriskt daghem skulle draga en kostnad av ca 35 000 kronor, vilket i jämförelse med uppförande av ett helt nytt daghem av trä torde innebära en icke oväsentlig besparing, vartill ju framför allt kommer att man vid en omändring av baracker spar trämaterial. Daghemmet bör planeras endast för barn i åldern 3—7 år. Under mera normala arbetsmarknadsförhållanden kan detta provisoriska daghem bli mycket tillfredsställande för 2 barnträdgårdar med 2 avdelningar, d. v. s. för 80 barn.

Kommittén har anfört, att inom densamma diskuterats huruvida staten borde subventionera kommuner med exportindustri genom att t. ex. kostnadsfritt ställa militärbaracker till förfogande i och för deras aptering till daghem, sedan arbetsmarknadsstyrelsen vitsordat vederbörande kommuns behov av kvinnlig arbetskraft. På kommunerna skulle sedan ankomma att själva vidtaga erforderliga reparations- och inredningsarbeten, till vilka kostnader bidrag borde kunna erhållas ur allmänna arvsfonden. Härjämte förutsätter kommittén, att åtskilliga industriföretag äro villiga att bidra till reparationsarbetenas finansiering. För inredning av ett sådant daghem borde vidare byggnadstillstånd utan vidare prövning beviljas under förutsättning att kostnaderna begränsades till visst belopp, förslagsvis 35 000 kronor. Kommittén har inte ansett det möjligt att i denna fråga framlägga ett förslag utan har hemställt, att socialstyrelsen skall erhålla uppdrag att framlägga förslag i ämnet.

Utbildning av personal m. m.

Härefter har kommittén behandlat utbildningen av personal inom den halvöppna barnavården. Till en början har kommittén härvid lämnat i huvudsak följande redogörelse för personalfrågans allmänna läge.

Den halvöppna barnavården kämpar liksom social- och hälsovården i sin helhet med stora bekymmer på grund av bristen på kvalificerad vårdpersonal. I stor utsträckning är denna bristsituation betingad av den på grund av befolkningsutvecklingen uppkomna knappheten på yngre arbetskraft, men den beror enligt kommitténs mening dessutom på en rad andra speciella faktorer. Undervärderingen av barnträdgårdslärarynnornas yrke och arbetsuppgifter, som bl. a. tagit sig uttryck i en enligt kommitténs uppfattning alltför låg lönesättning, har knappast bidragit till att rekryteringen till detta yrkesområde stimulerats. Härtill kommer att ett ganska stort antal lärarinnor årligen lämna sina platser på grund av giftermål. På grund av de låga lönerna lönar sig en eventuell halvtidstjänst dessutom så litet, att de flesta hellre avstå helt och hållet från anställning efter giftermålet. Man räknar också med att minst 40 % av de utexaminerade barnträdgårdslära-

rinnorna i en årskull redan de fem första åren efter examen lämna yrket på grund av giftermål, övergång till annan sysselsättning, fortsatta studier eller av annan anledning. Härtill torde få uppmärksammas att även barnhemmen efterfråga barnträdgårdslärarinnor som arbetskraft.

Nu tillgängliga uppgifter visa, att bristen på barnträdgårdslärarinnor fortfarande är markant och utgör den trängsta sektionen inom den halvöppna barnavården. Vårterminen 1948 voro inte mindre än 136 barnträdgårdslärarinnebefattningar vid daghem och barnträdgårdar vakanta och situationen har sedan dess knappast förbättrats. Inom kommittén utförda undersökningar ha visat att vid de nuvarande ca 600 småbarnsinstitutionerna äro sysselsatta något över 900 barnträdgårdslärarinnor, men för att tillåta att enbart dylik kvalificerad personal fick handha barnens skötsel skulle ytterligare 600—700 barnträdgårdslärarinnor behövas. Den personalbrist, som nu råder, kan ej heller sägas vara av övergående art. Kommitténs undersökningar ha klarlagt, att kommunerna runt om i landet planera för en kraftig utbyggnad av småbarnsinstitutionerna. Ett realiserande av dessa kommunala planer, när läget på byggnadsmarknaden så medger, kommer att ytterligare skärpa bristen på kvalificerad personal för dessa institutioner. Det vore att äventyra hela denna verksamhet och dess syften, om i en sådan situation bristen på barnträdgårdslärarinnor skulle vara så stor, att barnens vård och fostran kanske i stor utsträckning måste omhänderhas av därför ej utbildad personal.

Kommittén har vidare anfört, att frågan om småbarnsinstitutionernas personal liksom t. ex. frågan om lärartillgången för vårt skolväsende är av sådan natur, att en planläggning av åtgärderna på detta område måste ske i god tid. Man kan ej vänta med att vidtaga åtgärder tills man står inför den situationen, att kommunernas omfattande planer för en utbyggnad av verksamheten skola realiseras, då det tar tid att skaffa fram arbetskraft och utbilda densamma. Omvänt gäller att åtgärder vidtagna nu inte få någon omedelbar effekt utan ge resultat först efter några år.

Utifrån ett sådant betraktelsesätt finner kommittén det naturligt, att frågan om statsstödet till utbildningen av personal inom den halvöppna barnavården ägnas skärpt uppmärksamhet i god tid innan en mera omfattande utbyggnad av verksamheten börjar få påtagliga konsekvenser.

Kommittén har lämnat bl. a. följande uppgifter beträffande de nuvarande förskoleseminarierna.

F. n. äro sex seminarier verksamma, nämligen Göteborgs förskoleseminarium, Fröbelinstitutet i Norrköping, socialpedagogiska seminarier i Stockholm, Södra KFUK:s pedagogiska institut i Stockholm, pedagogiska institutet i Uppsala och Örebro socialpedagogiska institut. Antalet inskrivna elever höstterminen 1948 utgör 347. Eftersom utbildningen är tvåårig, innebär detta att ca 175 elever komma att utexamineras nästa år samt lika många under år 1950. På grund av avgången ur yrket samt vissa andra omständigheter bör man dock icke räkna med att mer än ca 130—150 barnträdgårdslärarinnor faktiskt komma att träda i småbarnsinstitutionernas tjänst. Det är uppenbart, att detta antal inte räcker till.

Det är dessutom uppenbart, att det råder en inte helt lycklig standardskillnad mellan de olika seminarierna, beroende på de helt olika ekonomiska resurserna, som stå till deras förfogande. På sina håll äro lokalerna och utrustningen dålig, biblioteken samt undervisnings- och åskådningsmaterialet

bristfälligt. Genom dessa och andra omständigheter ha förskoleseminarierna också fått svårt att hävda sig i konkurrensen om elevmaterialet och det är inte att förundra sig över att många flickor hellre söka sig till småskoleseminarierna, som ha lägre inträdesålder och ge bättre framtidsutsikter med högre löner och långa ferier.

Kommittén finner det vara angelägnast, att en ökning av seminariernas utbildningskapacitet åstadkommes. En ytterligare utökning av systemet med kompletteringskurser utöver den nu årligen anordnade kursen anser kommittén icke lämplig, då det icke torde vara möjligt att på denna väg få fram mer personal, som verkligen äger de personliga förutsättningarna för att göra en insats som kompetenta barnträdgårdslärarinnor.

Kommittén har ansett det önskvärt, att nya förskoleseminarier skola inrättas i Lund och Luleå. Härom har kommittén anfört bl. a.

Ett hinder för rekryteringen till nu existerande förskoleseminarier är den omständigheten, att dessa äro koncentrerade till mellansverige — Stockholm, Norrköping, Uppsala, Örebro och Göteborg. Elevmaterialet blir härigenom inte lika differentierat och geografiskt väl representerat, som om seminarierna lågo mera spridda över landet. Det har vidare visat sig, att de utexaminerade barnträdgårdslärarinnorna i rätt stor utsträckning bli placerade i de trakter, där seminarierna äro belägna. Vissa delar av landet bli på så sätt inte tillräckligt väl tillgodosedda med personal. I detta sammanhang må framhållas, att utökningen av antalet jordbruksdaghem i Norrbotten och Skåne än mer accentuerar personalbehovet i dessa delar av landet. Ur dessa synpunkter förefaller det önskvärt, om ytterligare ett par seminarier kunde inrättas i vårt land. Kommittén, som i första hand tänkt sig ett nytt förskoleseminarium i Luleå och ett i Lund, har också i dessa frågor haft förberedande överläggningar med myndigheterna i dessa städer.

Kommittén förordar, att statsmakterna nu i princip besluta sig för att i framtiden bevilja statsbidrag till förskoleseminarier i Luleå och Lund. Kommittén anser det särskilt viktigt, att ett sådant principbeslut fattas så snart som möjligt, då det tar viss tid innan de eventuella seminarierna kunna igångsättas och myndigheterna i de bägge städerna behöva ett uttalande från statens sida för att vidtaga erforderliga förberedelser. Då de nya seminarierna icke beräknas kunna träda i verksamhet under budgetåret 1949/50 beräknar kommittén icke något medelsbehov för nämnda budgetår.

Ett principbeslut om statens stöd till nyinrättade förskoleseminarier medför emellertid, fortsätter kommittén, inte nu eller de närmaste åren någon lättnad i fråga om bristen på kvalificerad personal. De eventuella nya seminarierna skulle först kunna utexaminera sin första årskull elever 1952. Kommittén finner det uppenbart, att effektiva åtgärder måste sättas in redan dessförinnan om inte personalsvårigheterna inom den halvöppna barnvården skola bli alltför stora. I detta läge har kommittén ansett det nödvändigt att inom de nuvarande seminariernas ram söka vidga utbildningskapaciteten så mycket som över huvud taget är möjligt. En förutsättning härför anser emellertid kommittén vara, att förskoleseminariernas ekonomiska svårigheter bringas ur världen. Kommittén har därför föreslagit ökat statsbidrag till förskoleseminarierna. Härom har kommittén anfört i huvudsak följande.

När statsbidraget till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården genomfördes 1945, maximerades bidraget till 21 700 kronor per seminarium. I detta belopp ingår 2 000 kronor till rektorsarvode, 2 000 kronor till seminariets föreståndarinna, 7 000 kronor till praktikhandledararvoden samt 10 700 kronor som bidrag till föreläsnings- och lektionskostnader. Förskoleseminarierna i vårt land ha att kämpa med betydande ekonomiska svårigheter och även om de kommuner, inom vilka seminarierna äro belägna, nu i ökad utsträckning visa sitt intresse för verksamheten, anse dock dessa kommuner seminariernas utbildningsuppgift vara rent statlig, varför de icke äro beredda att då det gäller de årliga driftskostnaderna ikläda sig några ekonomiska förpliktelser av mera betydande art. Eftersom det enligt kommitténs uppfattning nu är uppenbart dels att frågan om förskoleseminarierna varken kan eller bör få sin definitiva lösning förrän i samband med organisationen av den allmänna lärarutbildningen i landet, dels att denna fråga även efter framläggandet av kommitténs förslag rörande seminarierna i det blivande betänkandet fordrar ytterligare överväganden samt dels att en slutgiltig lösning av dessa frågor knappast kan äga rum inom de närmaste åren, förefaller det kommittén oförsvarbart att längre uppskjuta en förbättring av förskoleseminariernas ekonomiska villkor. I nuvarande läge ha seminarierna svårt att kvarhålla sina lärarkrafter och det vore med hänsyn till personalsituationen närmast ansvarslost att ytterligare dröja med åtgärder, som kunna förbättra seminariernas ställning, öka deras rekrytering samt därigenom höja utbildningskapaciteten.

Kommittén utgår ifrån att nuvarande bidrag till avlönande av rektor, föreståndare för praktikhandledningen och praktikhandledare vid seminarierna böra lämnas oförändrade. Däremot är det enligt kommitténs mening nödvändigt att höja bidraget till föreläsnings- och lektionskostnader, då dessa kostnader väsentligt ökats sedan statsbidraget infördes. Kommittén föreslår därför, att statsbidraget till föreläsnings- och lektionskostnader bestämmes till $\frac{2}{3}$ av de verkliga kostnaderna, dock högst 14 000 kronor. Härvid borde med hänsyn till de ökade kostnaderna statsbidraget per föreläsning beräknas högst på ett belopp av 30 kronor i stället för nu fastställda 20 kronor. Vidare anser kommittén, att den nuvarande bestämmelsen om att statsbidraget till timlärararvodena må beräknas på högst de belopp, som gälla för timlärare vid småskoleseminarierna, bör utgå. Till stöd härför har kommittén anfört följande.

Motiveringen är inte bara en strävan att få fram så enkla och smidiga statsbidragsbestämmelser som möjligt, utan även att den hänvisning till småskoleseminarierna som tidigare skett i detta sammanhang sakligt sett inte är befogad, eftersom dessa båda seminarietyper äro helt olika organiserade. Förskoleseminarierna, vilkas lärare inte äro inplacerade i något lönesystem och helt sakna pensionsförmåner, äro hänvisade att i stor utsträckning organisera sin undervisning som timtjänstgöring. Eftersom dessa seminarier följaktligen sakna en stor del av de förmåner, som äro förbundna med den fastare anställning, som ett småskoleseminarium kan erbjuda, måste timarvodena för undervisningen vid förskoleseminarierna sättas relativt högt. Den omständigheten, att statsbidrag föreslås utgå med endast $\frac{2}{3}$ av de verkliga kostnaderna samt att bidraget dessutom är maximerat till visst belopp, bör dock vara en tillräcklig garanti mot att timarvodena sättas alltför högt. För att emellertid skapa en ytterligare garanti i detta avseende har kommittén utarbetat ett förslag till minimikursplan, vilken i fortsättningen bör tillämpas vid de olika förskoleseminarierna och utgöra statsbidragsvillkor.

Kommittén har vidare kommit till den uppfattningen, att ett hyresbidrag till förskoleseminarierna inte längre kan avvisas, och föreslår därför, att ett dylikt bidrag utgår med $\frac{2}{3}$ av de verkliga hyreskostnaderna, dock högst 6 000 kronor. Då seminariernas biblioteksbestånd och undervisningsmateriel på sina håll ännu lämna åtskilligt övrigt att önska och en upprustning på dessa punkter är starkt behöfelig, anser kommittén det befogat med ett bidrag på 2 000 kronor för inköp av böcker och undervisningsmateriel.

I enlighet med dessa beräkningsgrunder skulle statsbidraget maximeras till 33 000 kronor per år och seminarium med minst 50 elever samt fördelas på följande sätt: bidrag till avlönande av rektor 2 000 kronor, till avlönande av föreståndare för praktikhandledning 2 000 kronor, till avlönande av praktikhandledare 7 000 kronor, till föreläsnings- och lektionskostnader 14 000 kronor, till hyra 6 000 kronor samt till bibliotek och undervisningsmateriel 2 000 kronor.

Enligt kommitténs uppfattning bör en höjning på föreslaget sätt av statsbidragets maximibelopp medföra ett effektivt stöd åt seminarierna samt göra dessa bättre rustade att svara för det alltmer ökade utbildningsbehovet. En väsentligare höjning av utbildningskapaciteten kan emellertid, uttalar kommittén vidare, i nuvarande läge inte ernås på annat sätt än genom att omvandla ett eller flera av de nuvarande enkelseminarierna till dubbelseminarier, d. v. s. seminarier med två parallella linjer. Härom har kommittén anfört bl. a. följande.

Kommittén är medveten om att detta är att ställa mycket stora anspråk på seminariernas ledning och organisation men är det oaktat av den uppfattningen, att en sådan utvidgning är ofrånkomlig och att man får försöka bära de olägenheter den för med sig. Kommittén har undersökt möjligheterna att förverkliga tanken på sådana dubbelseminarier och funnit, att en sådan utökning, ehuru med kanske på sina håll påtagliga svårigheter, skulle kunna ske vid 3 à 4 av de nuvarande seminarierna.

Kommittén anser det emellertid inte lämpligt att i förhandenvarande läge rekommendera en utvidgning till dubbelseminarier för mer än två av de nuvarande seminarierna och anser, att det bör nppdragas åt socialstyrelsen att träffa överenskommelse i dessa frågor med de tvenne seminarier, som efter styrelsens prövning befinnas bäst lämpade för en utvidgning. Ett anordnande av dylika dubbelseminarier på sätt här föreslagits skulle medföra, att ytterligare årligen 50 barnträdgårdslärarinnor kunde utexamineras.

Statsbidraget till ett dylikt dubbelseminarium bör enligt kommitténs mening beräknas på följande sätt: bidrag till avlönande av rektor 3 000 kronor, till avlönande av föreståndare för praktikhandledning 3 000 kronor, till avlönande av praktikhandledare 14 000 kronor, till föreläsnings- och lektionsarvoden $\frac{2}{3}$ av de verkliga kostnaderna dock högst 20 000 kronor, till hyra $\frac{2}{3}$ av de verkliga kostnaderna dock högst 8 000 kronor samt till bibliotek och undervisningsmateriel 2 000 kronor eller tillhoppa 50 000 kronor.

Beträffande anslagsberäkningen såvitt rör utbildning av personal inom den halvöppna barnavården har kommittén anfört.

F. n. utgår anslaget till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården med 210 000 kronor per år. Om anslagsbehovet för fyra av förskole-

seminarierna med förut angivna grunder beräknas till 33 000 kronor per seminarium och vid de två dubbelseminarierna till 50 000 kronor per seminarium, skulle anslaget till seminariernas driftkostnader uppgå till 232 000 kronor. Stipendieanslaget utgör f. n. 55 000 kronor men bör med hänsyn till här ifrågasatt utökning av elevantalet uppräknas till 75 000 kronor. Det tidigare utgående anslaget till kompletteringskurs med 25 000 kronor bör enligt kommitténs uppfattning kvarstå oförändrat.

Kommittén föreslår alltså, att anslaget till bidrag till utbildning av personal inom den halvöppa barnvården för budgetåret 1949/50 höjes från nuvarande 210 000 kronor till 332 000 kronor.

Slutligen har kommittén föreslagit anordnande av en praktikhandledarkurs för de barnträdgårdslärarinnor, som i anknytning till de olika seminarierna leda och handhava elevernas praktiska utbildning. I detta hänseende har kommittén uttalat bl. a. följande.

Det har i själva verket visat sig innebära mycket stora svårigheter för seminarierna att erhålla lämplig personal i övningsskollärares ställning. För alla, som äro förtroagna med förskoleseminariernas arbetssätt, framstår det som uppenbart, att den rent praktiska utbildningen av eleverna, som försiggår vid småbarnsinstitutionerna, måhända är av ännu större vikt än motsvarande utbildning för de pedagoger, som arbeta bland något äldre barn. Seminarierna söka givetvis utvälja sådana personer till praktikhandledare, som visat sig vara särskilt skickliga småbarnspedagoger, men det säger sig självt, att praktikhandledarna icke endast böra vara skickliga småbarnspedagoger utan även besitta förmåga att handha ungdom och för seminarieeleverna klargöra tillämpningen av arbetet i de praktiska kurserna.

En kompletterande utbildning för här antydda arbetsuppgifter har i vårt land länge varit ett känt behov. Trots upprepade framställningar, bl. a. från befolkningsutredningen i januari 1945, har emellertid någon sådan utbildning icke kommit till stånd. Inför den utökning av verksamheten vid seminarierna, som kommittén förordar, ter det sig emellertid omöjligt att längre undanskjuta frågan om anordnandet av särskild utbildning för praktikhandledare vid förskoleseminarierna. Kommittén förordar därför, att en särskild kurs för praktikhandledare äger rum under nästa budgetår.

Kommittén föreslår, att denna första statliga praktikhandledarkurs, som synes böra omfatta 4 veckor och vara avsedd för 30 elever, anordnas under juli eller augusti 1949. Det torde böra ankomma på socialstyrelsen att utarbeta detaljerad kursplan samt träffa övriga åtgärder, som krävas för genomförandet av kursen.

Kommittén anser nödvändigt, att detagandet i praktikhandledarkursen blir kostnadsfritt. Kommittén har beräknat kostnaderna för en dylik kurs till för resor 1 200 kronor, för bostad och kost åt deltagarna 5 400 kronor, för kursledararvode 1 000 kronor, för föreläsningararvoden 5 000 kronor samt för hyra, administration m. m. 1 800 kronor eller tillhoppa 14 400 kronor.

Sedan kommittén i sin skrivelse den 12 november 1948 framlagt de förslag, för vilka i det föregående redogjorts, har kommittén till Kungl. Maj:t överlämnat en från stadsfullmäktige i Gävle till kommittén inkommen skrivelse med förslag om inrättande av ett förskoleseminarium i nämnda stad.

Yttranden.

Yttranden över kommitténs förslag ha avgivits av socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statskontoret, fortifikationsförvaltningen, barackförsäljningsnämnden, Norrbottens läns landsting, Stockholms stads barnavårdsnämnd, stadsfullmäktige i Luleå och Lund, svenska stadsförbundet, Sveriges industriförbund, landsorganisationen i Sverige, Fröbelinstitutet i Norrköping, Göteborgs förskoleseminarium, socialpedagogiska seminariet, Södra K. F. U. K.:s pedagogiska institut, socialpedagogiska institutet i Örebro, Sveriges barnträdgårdslärarynnors riksförbund, yrkeskvinnors samarbetsförbund, Fredrika-Bremerförbundet, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, högerns centrala kvinnoråd, folkpartiets kvinnoförbund, svenska landsbygdens kvinnoförbund samt Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

Behovet av en utbyggnad av den halvöppna barnavården har vitsordats i flertalet yttranden. Arbetsmarknadssynpunkterna ha framhållits av bl. a. *arbetsmarknadsstyrelsen* och *landsorganisationen*, som förklarar sig vilja kraftigt understryka angelägenheten av att omedelbara åtgärder vidtagas för att underlätta för kvinnor att i ökad omfattning taga förvärvsarbete. Samtidigt har framhållits, att icke blott provisoriska åtgärder utan även åtgärder på längre sikt böra planeras.

Vad kommittén anfört angående behovet att skapa ökade möjligheter för gifta kvinnor att taga arbete särskilt inom exportindustrin har emellertid i åtskilliga yttranden föranlett kritiska synpunkter. *Socialstyrelsen* har framhållit, att daghemsinstitutionerna tillkommit för att ensamstående mödrar med förvärvsarbete utom hemmet ej skola behöva helt lämna ifrån sig sina barn och för att familjer, där hustrurna av ekonomiska skäl äro tvingade att ha ett yrkesarbete, ändå skola kunna hålla samman. När kommittén som ett av motiven för sina förslag framför angelägenheten av att stimulera de gifta kvinnorna till ökat förvärvsarbete, kan detta, anför styrelsen, visserligen vara ett godtagbart skäl under en tid av brist på arbetskraft. Styrelsen understryker dock, att detta motiv icke bör åberopas under normala förhållanden. Styrelsen framhåller vidare, att större om också mera svärmobiliserade arbetskraftsreserver torde finnas bland kvinnor i de åldersgrupper, som icke ha vårdnaden om småbarn. Det är därför angeläget att i första hand stimulera just dessa till deltagande i produktionslivet. Även från andra håll ha med större eller mindre skärpa framförts betänkligheter mot att mödrar med små barn skola stimuleras till förvärvsarbete. Sådana synpunkter ha anförts av *stadsfullmäktige i Luleå*, *socialpedagogiska seminariet*, *Sveriges barnträdgårdslärarynnors riksförbund*, *Fredrika-Bremerförbundet*, *Sveriges husmodersföreningars riksförbund*, *högerns centrala kvinnoråd*, *svenska landsbygdens kvinnoförbund* och *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund*. Vidare befarar *Sveriges industriförbund* att arbetskraftsvinsten av nya daghem blir relativt ringa med hänsyn till kraven på vårdpersonal m. m. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har bl. a. anfört att om man, som kommittén gjort, bortser från alla sociala och pedagogiska synpunkter och an-

lägger enbart samhällsekonomiska, borde daghemsverksamheten vara självbärande, d. v. s. utan bidrag från stat eller kommun helt finansieras av avgifterna. Då dagkostnaden år 1947 för heldagsvård på daghem i Stockholm uppgick till mellan 6 och 11 kronor och då dagkostnaden för spädbarnen torde vara ca 50% högre, kunde det med fog ifrågasättas, om det annat än i rena undantagsfall kan vara samhällsekonomiskt försvarligt att genom daghemsvård för barn söka frigöra arbetskraft.

Kommitténs förslag att anslaget till bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård skall höjas samt ändras till förslagsanslag har i stort sett tillstyrkts. *Socialstyrelsen* har i denna del anfört bl. a. följande.

Sedan kommittén avgivit sitt förslag, har uppgörelse träffats mellan Sveriges barnträdgårdslärarynnors riksförbund och svenska stadsförbundet om löneställningen för barnträdgårdslärarynnorna. Denna uppgörelse torde i stort sett kunna antagas bli normerande för löneläget i hela landet. De lägsta lönerna enligt denna uppgörelse överstiga med nära 1 000 kronor de av kommittén föreslagna beloppen. Styrelsen vill därför föreslå, att en uppräknings av grundlönebeloppen sker i enlighet med nämnda uppgörelse. En sådan uppräknings kommer icke att medverka till en löneförhöjning, som eljest icke skulle ha ägt rum, utan endast vara en anpassning av statsbidraget till de nuvarande löneförhållandena.

Samtidigt härmed vill *socialstyrelsen* föreslå, att statsbidraget beräknas på begynnelselönen inklusive utgående dyrtidstillägg. Alderstillsägg böra liksom hittills ersättas av statsmedel med oförändrade belopp.

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att anslaget skall erhålla förslagsanslags karaktär.

Statskontoret har avstyrkt kommitténs förslag i ifrågavarande del och anfört.

Beträffande det framlagda förslaget om en sådan utökning av verksamheten att alla institutioner, som fylla av *socialstyrelsen* uppställda krav, skulle kunna erhålla statsbidrag, får *statskontoret* erinra om att frågan om en dylik utvidgning av verksamheten varit föremål för prövning vid 1947 års riksdag (prop. nr 1, V ht. p. 96) med negativt resultat. Vid 1948 års riksdag övervägdes jämväl en ökning för budgetåret 1948/49 från 1 500 000 kronor till 2 000 000 kronor av det sammanlagda beloppet av ifrågavarande statsbidrag. Ej heller en dylik utvidgning ansågs under dåvarande förhållanden kunna vidtagas (prop. nr 1/1948, V ht. p. 32). De betänkligheter av statsfinansiell art, som torde hava föranlett statsmakternas nämnda beslut, lära alltså vara gällande. Därest emellertid arbetsmarknadspolitiska skäl nu skulle anses motivera ökning av det sammanlagda årliga statsbidragsbeloppet, vill *statskontoret* framhålla angelägenheten av att det såvitt möjligt tillses, att genom bidragen tillskott av arbetskraft för produktionen verkligen erhålles. F. n. finnes icke någon utredning av frågan om och i vad mån här avsedda bidragsverksamhet leder till därmed åsyftat resultat. Även i fortsättningen bör anslaget ha reservationsanslags karaktär och det sammanlagda statsbidragsbeloppet sålunda fastställas till visst maximibelopp årligen.

Den föreslagna ökningen av de i statsbidragskungörelsen intagna grundlönebeloppen för lärarpersonalen kan *statskontoret* icke tillstyrka. En dylik höjning skulle stå i strid med de vidtagna åtgärderna för åstadkommande av inkomstbegränsning.

Beträffande kommitténs förslag, att de kommunala myndigheterna borde rekommenderas att söka organisera en fosterdaghemsverksamhet, äro meningarna delade.

Socialstyrelsen anser, att fosterdaghemsverksamheten bör utvidgas jämsides med att man anordnar provisoriska daghem. Det ena alternativet bör icke förskjuta det andra. Styrelsen säger sig icke dela en inom kommittén framförd uppfattning, att provisoriska daghem äro att föredraga framför fosterdaghem. Erfarenheten har enligt styrelsens mening visat, att den enskilda vårdformen för de flesta barn är att föredraga framför den kollektiva. Styrelsen förklarar sig därför för sin del mera positivt än kommittén förordna en intensifiering av fosterdaghemsverksamheten. Det är emellertid enligt styrelsens mening av den största betydelse, att fosterdaghemmen utväljas med omsorg och att verksamheten står under omdömesgill och klok tillsyn. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* anser att en utvecklad fosterdaghemsverksamhet är en lämplig provisorisk åtgärd ur Stockholms synpunkt.

Åtskilliga yttranden utvisa å andra sidan stor tveksamhet. Starka betänkligheter mot fosterdaghemsverksamhet uttalas av bl. a. *Norrbottnens läns lands- ting, stadsfullmäktige i Luleå* och *Sveriges barnträdgårdslärarynnors riksförbund*.

Förslaget att provisoriska daghem skola anordnas med utnyttjande av militärbaracker har utan reservation tillstyrkts av *Norrbottnens läns lands- ting, stadsfullmäktige i Lund, socialpedagogiska seminariet* och *Sveriges barnträdgårdslärarynnors riksförbund*.

I flertalet av övriga remissutlåtanden ha mer eller mindre starka betänkligheter uttalats mot förslaget i denna del. Dock har förslaget icke direkt avstyrkts i något yttrande. *Socialstyrelsen* har tillstyrkt kommitténs förslag i denna del under förutsättning att den standardsänkning, som förslagets genomförande skulle innebära, förklaras vara föranledd uteslutande av det nuvarande ekonomiska läget. Styrelsen har förklarat sig tveksam beträffande hållbarheten av kommitténs beräkning av kostnaderna för att inreda baracker till daghem. *Barackförsäljningsnämnden* och *arbetsmarknadsstyrelsen m. fl.* ha framhållit, att omfattande renoveringar och förbättringar krävas för att militärbarackerna skola kunna användas som daghem samt att barackerna därför torde bli ett dyrbart provisorium. Barackerna lämpa sig enligt nämndens mening bättre till lekstugor och barnträdgårdar. Nämnden tillstyrker emellertid, att kommuner, som önska inköpa till försäljning utbjudna baracker till dagbarnhem, lekstugor eller barnträdgårdar, betraktas som prioriterade köpare och erhålla rabatt. Arbetsmarknadsstyrelsen anser, att frågan om inköp av nya monteringsfärdiga hus i stället för militärbarackerna bör ingående prövas. Den något ökade materialåtgången är enligt styrelsens mening att föredraga framför relativt dyrbara provisoriska anordningar, som ej ge tillfredsställande resultat. Även *landsorganisationen m. fl.* rekommendera, att frågan om inköp av nya monteringsfärdiga hus i stället för militärbaracker prövas.

Barnavårdsnämnden i Stockholm anser den av kommittén uppgivna kostnaden för ändring av militärbaracker till provisoriska daghem alltför låg.

Då förslaget om provisoriska daghem helt motiverats av intresset att öka insatserna från exportindustrien och sålunda i nuvarande läge får anses vara ett rent statligt intresse, böra kommunerna enligt nämndens mening icke belastas med kostnaderna för barackerna. Nämnden framhåller vidare, att kommittén icke givit anvisning på hur det skall vara möjligt att anskaffa personal till de provisoriska daghemmen. Åtminstone i Stockholm finnes enligt nämnden möjlighet att utan att sänka de nuvarande daghemmens standard samt med relativt obetydliga merkostnader effektivare utnyttja deras kapacitet genom att det antal barn, som högst får mottagas å hemmen, ökas.

Statskontoret har uttalat, att skäl i och för sig kunna anföras för förslaget att staten kostnadsfritt skall ställa baracker till förfogande för kommuner med exportindustrier men att förutsättningen bör vara att en ökning av arbetskraften skall komma produktionen till godo. Ytterligare utredning erfordras enligt statskontorets mening i detta spörsmål.

Sveriges industriförbund anför, att ansvaret för daghemsverksamheten bör åvila de samhällseliga organen och ej industriföretagen.

Kommitténs förslag angående utbildningen av personal för den halvöppna barnavården och därmed sammanhängande spörsmål ha i stort sett tillstyrkts, i åtskilliga yttranden under starkt framhållande av behovet av ökade utbildningsmöjligheter och förbättring av förskoleseminariernas ekonomiska ställning. Sålunda har t. ex. *Södra K. F. U. K:s pedagogiska institut* uttalat, att den ekonomiska ställningen för särskilt de enskilda seminarierna f. n. är svag. Det måste allvarligt befaras, att verksamheten måste nedläggas eller att utbildningens standard kommer att sjunka på grund av omöjligheten att hålla fullgoda lärarkrafter m. m. Även *socialpedagogiska seminariet* har framhållit, att förskoleseminariernas läge tenderar att bli alltmera kritiskt. Det år 1945 beviljade statsanslaget till verksamheten innebar visserligen en förbättring, uttalar seminariet, men de stadigt stigande omkostnaderna för driften i sin helhet ställa krav på den privata huvudmannen, som i det långa loppet bliva alltför betungande. Ett kraftigare statligt bidrag torde därför enligt seminariets mening vara nödvändigt om verksamheten skall kunna hålla jämna steg med utvecklingen.

Statskontoret har däremot anfört följande.

De åtgärder, som föreslagits i fråga om utbildningen av vårdpersonal, synas statskontoret vara av beskaffenhet att med dem bör anstå i avvaktan på ett mera definitivt ställningstagande till hela den verksamhet, varom fråga är. I enlighet härmed torde ändring av bestämmelserna i detta hänseende icke för närvarande böra ske. Särskilt vill statskontoret framhålla angelägenheten av att höjning av statsbidragsbeloppen icke vidtages. En dylik åtgärd skulle nämligen med säkerhet framkalla anspråk på enahanda förmåner från andra områden, där social eller annan verksamhet bedrivs med bidrag av statsmedel.

Förslaget om inrättande av nya förskoleseminarier i Luleå och Lund har tillstyrkts av *stadsfullmäktige i de båda städerna*, dock utan åtagande att upprätta seminarier i kommunal regi. *Norrbottens läns landstings för-*

valtningsutskott har uttalat sin tillfredsställelse över att en utbildningsanstalt av detta slag förlägges till Norrbotten.

Beträffande frågan om ökat statsbidrag till förskoleseminarierna har *Fredrika-Bremerförbundet* uttalat, att löne- och pensionsförhållandena för seminariernas rektorer borde förbättras. *Sveriges barnträdgårdslärarinnors riksförbund* har framhållit önskvärdheten av att rektors- och föreståndarinnebefattningarna vid seminarierna helt regleras av staten. *Skolöverstyrelsen* ifrågasätter, huruvida anslag till elevstipendier borde beviljas till förskoleseminarierna, då dylika anslag ej utgå till småskoleseminarierna. Såsom ersättning för stipendierna borde enligt överstyrelsens mening förskoleseminariernas elever erhålla hel befrielse från terminsavgifter. Den utgiftsminskning, som förskoleseminarierna genom terminsavgifternas slopande finge vidkännas, borde enligt överstyrelsens åsikt ersättas genom en höjning av statsanslaget. *Socialpedagogiska seminariet* har framhållit behovet av höjda stipendieanslag, då en förskjutning till lägre inkomstgrupper skett i fråga om eleverna.

Beträffande möjligheterna att omvandla ett eller flera av de nuvarande enkelseminarierna till dubbelseminarier hyser styrelsen för *socialpedagogiska seminariet i Örebro* vissa betänkligheter med hänsyn till svårigheterna f. n. att erhålla tillräckligt antal fullt kvalificerade sökande till seminarierna. Skulle det emellertid befinnas, att en sådan utvidgning är möjlig, förklarar sig styrelsen villig att medverka och för detta ändamål ställa erforderliga lokaler till förfogande. *Göteborgs förskoleseminarium*, som tillstyrker förslaget om inrättande av dubbelseminarier, förklarar att, därest seminariet skulle ifrågakomma såsom dubbelseminarium, det är möjligt att utöka dess kapacitet på sätt kommittén förutsatt. *Fredrika-Bremerförbundet* har uttalat, att förslaget om dubbelseminarier får betraktas som en nödfallsväg. Man bör i stället inrikta sig på att snarast möjligt tillskapa flera seminarier.

Mot kommitténs förslag om anordnande av en praktikhandledarkurs ha icke några erinringar uttalats i remissyttrandena.

Departementschefen.

Den halvöppna barnavården, d. v. s. främst daghem och barnträdgårdar, har sedan några år tillbaka genomgått en betydande utveckling. Det är allmänt känt, att på många orter dock platstillgången vid daghem och barnträdgårdar långt understiger efterfrågan. Väsentligen på kommunalt initiativ pågår eller planeras en fortsatt utbyggnad av den halvöppna barnavården. Denna utbyggnad fördröjes emellertid f. n. genom investeringsbegränsningen och, i andra hand, personalsvårigheter.

Riktlinjerna för den halvöppna barnavårdens framtida utformning äro föremål för utredning genom särskilda sakkunniga, 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården. Kommittén har ännu icke framlagt det definitiva resultatet av sitt utredningsarbete. Då kommittén emellertid ansett, att förutsättningar för genomförande av dess huvudförslag f. n. icke finnas på grund

av den återhållsamhet, som nu präglar statsmakternas ställningstagande till nya utgifter för statsverket, har kommittén framlagt förslag till provisoriska åtgärder avseende att på vissa punkter utveckla och stärka den halvöppna barnavården. Förslagen ha främst motiverats dels med den halvöppna barnavårdens betydelse för att öka tillgången på arbetskraft inom näringslivet dels ock med behovet att så snabbt som möjligt vidtaga sådana förberedande åtgärder, som utgöra förutsättningar för en rationell utveckling av den halvöppna barnavården i framtiden.

Jag behandlar först de av kommittén framlagda förslagen till åtgärder för en provisorisk utbyggnad av daghemsverksamheten.

Såsom betonats såväl av kommittén som i åtskilliga remissyttranden är det ur barnavårdssynpunkt långtifrån önskvärt, att mödrar med mindre barn taga yrkesarbete utom hemmet. Det är därför angeläget, att en nyrekrytering av kvinnlig arbetskraft för näringslivet i främsta rummet inriktas på sådana kvinnor, som ej ha vårdnaden om mindre barn. Av olika skäl har daghemsverksamheten dock i praktiken stor betydelse ur arbetsmarknadssynpunkt och kommer sannolikt att i framtiden ha samma betydelse. Särskilt med hänsyn till den nu rådande knappheten på arbetskraft torde den anförda synpunkten icke böra utgöra hinder för en fortsatt utbyggnad av daghemsverksamheten.

Kommittén har pekat på flera möjligheter att åstadkomma en utbyggnad av nämnda verksamhet. I första hand har kommittén rekommenderat användande av militärbaracker. Med anledning härav vill jag framhålla, att såsom förut nämnts begränsningen av byggnadsverksamheten f. n. utgör det viktigaste hindret för genomförande av föreliggande utbyggnadsplaner beträffande den halvöppna barnavården. Ur investeringssynpunkt torde emellertid frågan huruvida militärbaracker utnyttjas eller t. ex. nya monteringsfärdiga hus inköpas icke vara av väsentlig betydelse. Ett utnyttjande av militärbaracker torde därför i stort sett icke ge större utbyggnadsmöjligheter än om nytillverkade hus användas. Detta hindrar icke, att det i särskilda fall kan befinnas lämpligt att utnyttja baracker. Kommun, som önskar inköpa baracker för detta ändamål, bör därför, om riksdagen icke har något att erinra däremot, kunna erhålla samma rabatt — 50 % av försäljningspriset — som nu enligt riksdagens bemyndigande (prop. 1946: 311, statsutsk. utl. 1946: 270, rd. skr. 1946: 500) lämnas för inköp av baracker för användning såsom samlingslokaler m. m. Ett mindre antal baracker bör reserveras för nu ifrågavarande användning. Utöver detta medgivande — som torde böra gälla baracker till såväl daghem som barntädgårdar — kan jag i nuvarande läge icke förorda särskilda bidrag till anläggningskostnaderna för ifrågavarande institutioner. Det må erinras, att bidrag till sådana kostnader i vissa fall lämnas från allmänna arvsfonden.

Kommittén har vidare visat på den s. k. fosterdaghemsverksamheten som ett medel att tillgodose behovet av daghemplatser. Om värdet av denna vårdform i jämförelse med andra former ha olika uppfattningar gjort sig gällande. Enligt min mening är det angeläget, att fosterdaghemmen provas vid sidan av

de kollektiva daghemmen. Särskilt i nuvarande läge med brist på material och personal synas fosterdaghemmen erbjuda beaktansvärda fördelar. Ett utnyttjande av skolbespisningslokaler och andra utrymmen torde vidare i vissa fall kunna innebära lämpliga utvägar att provisoriskt öka tillgången på eftermiddagshem. Det torde få ankomma på socialstyrelsen att pröva huruvida sådana provisoriska anordningar kunna godtagas. Självfallet måste det ankomma på vederbörande kommunala och statliga organ att utöva särskilt noggrann tillsyn över sådan verksamhet, som bedrivs i provisoriska former.

Jag behandlar härefter de förslag, som avse reservationsanslaget till bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård.

Kommittén har föreslagit, att statsbidraget till kostnaderna för institutioner för halvöppen barnavård skall förbättras genom höjning av de grundlönebelopp, varå lönebidraget beräknas. Såsom framgår av vad kommittén och socialstyrelsen anført, torde de gällande grundlönebeloppen ligga lågt i förhållande till de faktiskt utgående lönerna. Detta oaktat kan jag icke f. n. tillstyrka höjning av beloppen med hänsyn till den merbelastning för statsverket detta skulle innebära.

Statsbidragsgivningen till den halvöppna barnavårdens institutioner begränsas, förutom genom bestämmelser angående storleken av det statsbidrag som kan beviljas i varje särskilt fall, genom att riksdagen för varje budgetår fastställer det högsta belopp, som sammanlagt må beviljas i statsbidrag. Detta belopp utgjorde under budgetåret 1947/48 1 500 000 kronor och har för innevarande budgetår fastställts till 1 550 000 kronor, varvid 50 000 kronor motsvaras av en från budgetåret 1946/47 kvarstående reservation. Socialstyrelsen har anmält, att styrelsen icke utnyttjat ett belopp av ca 123 000 kronor av det för budgetåret 1947/48 anvisade anslaget. Styrelsen har nu hemställt att få utnyttja nämnda belopp under innevarande budgetår för att icke nödgas fråntaga en del institutioner ett tidigare utgående statsbidrag eller avvisa ansökningar från nytillkomna anstalter. Enligt vad jag inhämtat beräknas nämnda belopp åtgå för utbetalning av statsbidrag, avseende senare halvåret 1948, i enlighet med gällande statsbidragsgrunder. Jag tillstyrker, att högst 120 000 kronor av reservationen få användas för detta ändamål. För att icke statsbidragsgivningen skall behöva minskas under första halvåret 1949 fordras, att styrelsen jämväl för detta halvår erhåller medgivande att bevilja statsbidrag med högst 120 000 kronor utöver vad som tidigare medgivits. Socialstyrelsen torde sålunda böra bemyndigas att för budgetåret 1948/49 bevilja statsbidrag å sammanlagt högst (1 550 000 + 120 000 + 120 000) 1 790 000 kronor. Då statsbidrag avseende första halvåret 1949 skola utbetalas först under senare halvåret 1949 erfordras däremot icke ytterligare medelsanvisning för nämnda budgetår.

För nästa budgetår erfordras medel till täckande av kostnaderna för statsbidrag avseende kalenderåret 1949. Medelsbehovet för första hälften av kalenderåret har av socialstyrelsen beräknats till 920 000 kronor. Styrelsen har härjämte föreslagit, att bidragsramen för budgetåret 1949/50 skall vidgas

till 2 000 000 kronor, varför medelsbehovet för bidrag avseende senare hälften av kalenderåret 1949 skulle utgöra 1 000 000 kronor. På grund av vad som av kommittén upplysts angående statsbidragets betydelse för den halvöppna barnavårdens fortsatta utbyggnad och med särskild hänsyn till daghemsvårdens vikt ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt synes det mig önskvärt, att det i och för sig relativt ringa statsbidraget — detsamma beräknas täcka endast ca 10 % av kostnaderna — får utgå till samtliga daghem och barnträdgårdar, som fylla de på institutioner av detta slag uppställda kraven. Jag är emellertid icke beredd att nu förorda, att ifrågavarande anslag anvisas såsom förslagsanslag. Intill dess att närmare ställning tagits till frågan om statens bidrag i framtiden till den halvöppna barnavården, torde anslaget böra vara reservationsanslag och statsbidragets sammanlagda belopp sålunda maximeras. Vad angår nästa budgetår anser jag mig böra tillstyrka, att statsbidragsramen vidgas i enlighet med socialstyrelsens och kommitténs förslag eller till 2 000 000 kronor. Medelsanvisningen för nästa budgetår synes däremot kunna begränsas till 1 870 000 kronor. Härvid har jag, i anslutning till vad jag förut anfört, för statsbidrag avseende första hälften av kalenderåret 1949 beräknat ett belopp av (750 000 + 120 000) 870 000 kronor samt för motsvarande ändamål under andra hälften av kalenderåret 1 000 000 kronor.

Jag tillstyrker sålunda dels att statsbidrag för innevarande budgetår må beviljas med 1 790 000 kronor i stället för tidigare fastställda 1 550 000 kronor, dels att det högsta belopp, varmed statsbidrag må beviljas under nästa budgetår, fastställs till 2 000 000 kronor dels ock att nu ifrågavarande anslag för nästa budgetår anvisas med (870 000 + 1 000 000) 1 870 000 kronor.

Vad härefter angår frågan om utbildning av personal inom den halvöppna barnavården är jag ense med kommittén om att åtgärder snarast måste vidtagas för att i möjligaste mån avhjälpa den brist på kvalificerad personal, som f. n. råder vid daghem och lekskolor. Bristen är så mycket mera betänklig som en tillfredsställande personalutbildning är en förutsättning för att den halvöppna barnavården i framtiden skall kunna utbyggas i enlighet med de planer, som kommunerna upprättat eller hålla på att upprätta. Härtill kommer, att åtgärder för ökad personalutbildning icke kunna få omedelbar effekt utan först efter flera år ge resultat i form av förbättrad personaltillgång.

I detta sammanhang må framhållas, att någon garanti på grund av den rådande knappheten på arbetskraft icke kan ges för att ökade utbildningsmöjligheter komma att utnyttjas. De av mig i det följande förordade åtgärderna för ökning av utbildningskapaciteten böra därför ges sådan utformning att statsverkets ökade bidrag göres beroende av tillräcklig elevtillströmning.

Jag tillstyrker kommitténs förslag att därest nya förskoleseminarier inrättas i Luleå och Lund statsbidrag måtte få utgå till dessa. Nämnda städer synas av de skäl som kommittén anfört lämpliga som förläggningsplatser. Det torde f. n. icke kunna komma i fråga att inrätta de nya förskolesemi-

narierna såsom statliga institutioner utan de böra drivas i kommunal eller enskild regi. Enligt vad jag inhämtat finnes det grundad anledning antaga, att denna fråga skall kunna lösas på ett tillfredsställande sätt i båda de nämnda städerna. Därest så skulle bli valet, böra de nya seminarierna kunna påräkna statsbidrag enligt samma grunder, som gälla för de nuvarande sex institutionerna av samma slag. Medelsanvisning för ändamålet erfordras icke under nästa budgetår. Därest riksdagen icke har något att erinra mot den angivna utbyggnaden är det emellertid min avsikt att föreslå, att socialstyrelsen erhåller i uppdrag att genom förhandlingar med vederbörande kommunala myndigheter m. fl. verka för upprättande av förskoleseminarier å ifrågakvarande orter.

Jag är f. n. icke beredd att taga ställning till frågan huruvida statsbidrag bör utgå jämväl till ett förskoleseminarium i Gävle. Prövningen av denna fråga synes böra anstå till dess att det definitivt klarlagts om förskoleseminarier komma till stånd i Luleå och Lund.

Kommittén har föreslagit viss ökning av statsbidraget till förskoleseminarierna, vilket nu utgår enligt av riksdagen 1945 fastställda grunder. Då samtliga seminarier f. n. ha minst 50 elever, har kommittén begränsat sig till att behandla de bidragsbelopp, som skola utgå till seminarier av denna storleksordning. Kommittén har sålunda föreslagit, att maximibeloppet för bidrag till föreläsnings- och lektionskostnader skall höjas från nuvarande 10 700 kronor till 14 000 kronor. Statsbidrag till angivna kostnader utgår f. n. med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna, varvid statsbidraget till timplärlararvoden beräknas högst å de belopp som gälla för timplärlare vid småskoleseminarierna samt statsbidraget till föreläslararvoden högst å ett belopp av 20 kronor per föreläsning. Enligt kommitténs förslag skulle statsbidraget till timplärlararvoden utgå med $\frac{2}{3}$ av de verkliga kostnaderna, oavsett arvodenas storlek, samt statsbidraget till föreläslararvoden beräknas å ett belopp av högst 30 kronor per föreläsning. Jag kan i nuvarande läge icke förorda bifall till kommitténs förslag i denna del. Emellertid har jag inhämtat, att statsbidraget, även med iakttagande av gällande maximering av arvoden, för flera seminarier icke förslår till täckande av $\frac{2}{3}$ av nu ifrågakvarande kostnader, enär det faktiska timantalet överstiger det som lagts till grund vid beräkningen av maximibeloppet 10 700 kronor. Detta innebär ett missgynnande av de större seminarierna, som icke synes sakligt motiverat. Jag är därför beredd att förorda en jämkning av det högsta belopp, varmed statsbidrag till föreläsnings- och lektionskostnader må utgå, från 10 700 till 12 000 kronor.

Kommittén har vidare föreslagit införande av ett hyresbidrag å $\frac{2}{3}$ av hyreskostnaden, dock högst 6 000 kronor, till varje seminarium. Ett förslag om införande av hyresbidrag prövades av statsmakterna år 1947 men lämnades utan bifall under hänvisning till det genom kommittén pågående utredningsarbetet (1947 års statsverksprop., femte ht., s. 130). Härvid torde ha förutsatts, att en definitiv reglering av seminariernas ställning skulle komma till stånd relativt snart. Då förutsättningar härför ännu icke före-

ligga, synes frågan om hyresbidrag böra upptagas till omprövning. Enligt vad kommittén upplyst, utgör seminariernas svaga ekonomiska ställning ett hinder för en önskvärd effektivisering av deras verksamhet. Med hänsyn härtill anser jag böra förorda bifall till kommitténs förslag i denna del.

Jag tillstyrker vidare, att ett nytt bidrag å 2 000 kronor per seminarium såsom kommittén föreslagit lämnas till inköp av böcker och undervisningsmateriel.

Övriga bidrag till seminariernas drift böra i enlighet med kommitténs förslag utgå med oförändrade belopp. Statsbidraget skulle sålunda utgå med följande högsta belopp per år och seminarium under förutsättning att antalet elever utgör minst 50: till avlönande av rektor 2 000 kronor, till avlönande av föreståndare för praktikhandledning 2 000 kronor, till avlönande av grupphandledare 7 000 kronor, till lektioner och föreläsningar 12 000 kronor, till hyra 6 000 kronor samt till inköp av böcker och undervisningsmateriel 2 000 kronor eller tillhopa 31 000 kronor.

Kommittén har vidare föreslagit, att två av de nuvarande seminarierna skola utbyggas till dubbelseminarier för att en väsentlig höjning av utbildningskapaciteten snabbt skall kunna ernås. Med hänsyn till den nu rådande bristen på personal och till att de av mig förordade nya seminarierna icke kunna beräknas träda i verksamhet under nästa budgetår, anser jag mig böra tillstyrka, att medel nu beräknas för ett dubbelseminarium. Det föreslagna utbyggandet av ytterligare ett seminarium kan jag däremot icke tillstyrka. Det torde böra ankomma på socialstyrelsen att utvälja den för ett dubbelseminarium bäst lämpade institutionen och träffa nödiga överenskommelser med denna. De av kommittén föreslagna bidragen till dubbelseminariet kan jag godtaga med undantag av bidraget till föreläsnings- och lektionsarvoden, vilket bidrag enligt min mening bör utgå med högst 17 000 kronor i stället för det av kommittén föreslagna beloppet 20 000 kronor. Statsbidraget till ett dylikt dubbelseminarium bör sålunda maximeras till 47 000 kronor per år enligt följande fördelning: bidrag till avlönande av rektor 3 000 kronor, till avlönande av föreståndare för praktikhandledning 3 000 kronor, till avlönande av grupphandledare 14 000 kronor, till lektioner och föreläsningar 17 000 kronor, till hyra 8 000 kronor samt till inköp av böcker och undervisningsmateriel 2 000 kronor. Närmare bestämmelser angående villkor för statsbidrag till dubbelseminarium m. m. torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Om man utgår ifrån att det kommer att finnas fem enkelseminarier och ett dubbelseminarium under nästa budgetår skulle det anförda innebära, att medelsbehovet till bidrag till seminariernas driftkostnader, som för innevarande budgetår beräknats till 130 000 kronor, komme att uppgå till $(5 \times 31\,000 + 47\,000)$ 202 000 kronor. Med hänsyn till att endast en årskurs kan beräknas bli dubblerad under nästa budgetår, torde detta belopp böra nedräknas till 200 000 kronor. Till stipendier åt eleverna har för innevarande budgetår beräknats 55 000 kronor. Detta belopp bör med hänsyn till den förut-

satta ökningen av elevantalet genom inrättande av första årskursen vid ett dubbelseminarium uppräknas med 5 000 kronor till 60 000 kronor. Av det anförda framgår, att jag icke nu kan förorda skolöverstyrelsens förslag att stipendierna skola indragas och terminsavgifterna i stället avskaffas. Till en kompletteringskurs bör beräknas oförändrat belopp, 25 000 kronor. Hela medelsbehovet till bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården skulle alltså enligt min beräkning utgöra (200 000 + 60 000 + 25 000) 285 000 kronor.

Kommittén har slutligen föreslagit, att en kurs för praktikhandledare vid förskoleseminarierna skall anordnas under sommaren 1949. Förslag om en dylik kurs framfördes redan år 1945 av 1941 års befolkningsutredning. Förutsättningar för anordnande av kursen ansågos dock ej föreligga vid nämnda tid. Jag finner det värdefullt, att kursen nu kommer till stånd. Till kostnaderna för kursen synes i enlighet med kommitténs förslag böra beräknas ett belopp av 14 400 kronor. Detta belopp torde böra utgå från utbildningsanslaget, som med anledning härav bör betecknas Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m. Det sammanlagda medelsbehovet under detta anslag skall sålunda utgöra (285 000 + 14 400) 299 400 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att under budgetåret 1948/49 må, utöver tidigare medgivet belopp av 1 550 000 kronor, av statsmedel beviljas bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård till ett belopp av högst 240 000 kronor;

dels medgiva, att under budgetåret 1949/50 må till ett belopp av högst 2 000 000 kronor av statsmedel beviljas bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård;

dels under femte huvudtiteln till *Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård* för budgetåret 1949/50 anvisa ett reservationsanslag av 1 870 000 kronor;

dels ock under femte huvudtiteln till *Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m.* för budgetåret 1949/50 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Lemne.